

Asia: VN/13749/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä saariston kehityksen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Koko maan rahoituksen tasossa huomioon otettava sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen kasvu arvio vuosille 2027–2030 (7 § 1 mom.)

Kyseessä on teknisluonteinen SOME-malliin perustuva päivitys.

-

2. Palvelutarpeen kasvun huomioon ottamista koskevat säästötoimenpiteet (7 § 1 mom. ja 36 § 1 mom.)

Palvelutarpeen kasvusta ehdotetaan otettavaksi rahoituksessa huomioon 60 prosenttia vuodesta 2027. Määräaikaisesta 0,2 prosenttiyksikön korotuksesta luovuttaisiin vuodesta 2028.

-

3. Palvelutarpeen kasvun säästöjen kohdentaminen ja säästökompensaatio (3 § 1 mom.)

Palvelutarpeen kasvua koskeva säästö kohdennettaisiin kaikille hyvinvointialueille sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen määräytymistekijöiden perusteella.

Säästötoimenpiteiden vaikutuksia kompensoitaisiin nostamalla palvelutarpeen määräytymistekijän rahoitusosuutta yhdellä prosenttiyksiköllä ja vastaavasti vähentämällä asukasperusteista osuutta vuonna 2028.

-

4. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarvemallin päivitykset (14 § ja lain liite)

Tarvetekijöiden ja niiden kertoimien taustalla olevissa käyttö- ja kustannustiedoissa otettaisiin huomioon uusimmat tiedot ja nykyisiin tarvetekijöihin tehtäisiin eräitä tarkistuksia, mutta ei toteutettaisi

tarvetekijöitä tai tietopoimintoja koskevia merkittäviä laajennuksia. Yksityisen terveydenhuollon diagnoositietojen huomioon ottamista rahoituksessa rajattaisiin osittain.

-

5. Palvelutarvekertoimien tietopohjan laadun turvaaminen (14 § 3 mom. ja 26 a § 2 mom.)

THL:n tehtävää tarkistaa tietopohjan laatua ja oikeutta korjata rekisteritiedoissa olevia selviä virheitä selkiytettäisiin. Valtiovarainministeriö voisi rahoituspäätöksessä ottaa huomioon rekisteritiedoissa olevia selviä virheitä, jotka vaikuttaisivat merkittävästi hyvinvointialuekohtaiseen rahoitukseen.

-

6. Saaristoisuus rahoituksen määräytymistekijänä (19 §)

Saaristolain määritelmän mukaiselle saaristoiselle hyvinvointialueelle laskettaisiin saaristoisuuskerroin, jonka perusteella määriteltäisiin hyvinvointialueille saaristoisuuden perusteella kohdennettava sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallinen rahoitus.

-

7. Siirtymätasauksien porrastuksen muuttaminen (35 § 2–5 mom.)

Siirtymätasausten porrastusta muutettaisiin sekä siirtymätasausvähennysten että -lisien osalta kymmenellä eurolla asukasta kohden lisää vuosittain vuodesta 2027 siten, että pysyvien siirtymätasausten määrä vähenee noin neljäsosalla vuoden 2030 loppuun mennessä.

-

8. Siirtymätasauksia koskeva säästötoimenpide ja sen kohdentaminen (40 §)

Siirtymätasauksista valtion rahoittamasta osuudesta siirrettäisiin hyvinvointialueiden rahoitettavaksi 53 milj. euroa vuonna 2028, 91 milj. euroa vuonna 2029 ja 82 milj. euroa vuodesta 2030. Rahoituksen vähennys kohdistettaisiin asukasta kohden yhtä suurena kaikille hyvinvointialueille, lukuunottamatta niitä siirtymätasauslisää saavia hyvinvointialueita, joilla siirtymätasaus on laskennallisen rahoituksen kehityksen huomioon ottaen tarpeen palvelujen järjestämiseksi riittävän rahoituksen turvaamiseksi.

-

9. Kommenttinne koskien saariston käsitettä (saaristolain 3 §)

-

10. Kommenttinne koskien saaristoista hyvinvointialuetta (saaristolain 9 a §) sekä siihen liittyvää valtioneuvoston asetusta

-

11. Mahdolliset muut kommentit hallituksen esitysluonnoksesta

Kuluttajaliitto ry (jäljempänä Kuluttajaliitto) on kuluttajien ja asukkaiden ohella potilaiden ja sote-asiakkaiden neuvonta-, koulutus- ja edunvalvontajärjestö. Kuluttajaliitto esittää hyvinvointialueiden rahoitukseen liittyen kohteliaimmin esitysluonnoksesta seuraavat huomiot:

Esitysluonnoksessa ehdotetaan merkittäviä leikkauksia hyvinvointialueiden rahoitukseen. Tästä esimerkkinä on se, että palvelutarpeen kasvua huomioitaisiin jatkossa rahoituksessa nykyistä vähemmän, 80 %:n sijaan 60 %.

Kuluttajaliitto katsoo, että esityksen tavoitteena olevat valtion säästötoimenpiteet ovat sinänsä hyväksyttäviä ja ymmärrettäviä. Säästötoimien tulee kuitenkin olla kohtuullisia tavoiteltuun päämäärään nähden, jotta hallitusohjelmankin mukaisesti perustuslain mukaiset palvelut saadaan turvattua.

Ehdotetun kaltaisiin leikkauksiin sisältyy riski, että palvelujen tuottamisen painopiste siirtyy ennaltaehkäisevistä palveluista kiireellisten palvelujen turvaamiseen. Seurauksena voi olla kasvava tarve kiireellisille palveluille. Jotta säästöjä saadaan pitkällä aikavälillä, tällainen toimintatapa on kestävä.

Kuluttajaliitto huomauttaa, että potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain mukaan potilaalla on oikeus laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon sekä siihen, että hänen ihmisarvoaan kunnioitetaan. Potilaan oikeudet on otettava huomioon terveyspalvelujen kehittämiseen vaikuttavassa päätöksenteossa.

Keinot ennaltaehkäisevien palvelujen ja esimerkiksi omalääkärimallin kehittämisen rahoittamiseen on turvattava myös jatkossa, jotta säästöjä syntyy. Liian suuret säästötoimet eivät Kuluttajaliiton näkemyksen mukaan enää vauhdita hyvinvointialueiden meneillään olevia kehittämis- ja sopeuttamispyrkimyksiä, vaan päinvastoin jarruttavat niitä, vaikeuttavat riittävien terveyspalvelujen järjestämistä ja heikentävät potilaan oikeuksien toteutumista.

Ylikarhu Ella
Kuluttajaliitto ry, Konsumentförbundet rf